

БЕЗБЕДНОСНЕ СМЕТЊЕ ЗА ПРИСТУП ТАЈНИМ ПОДАЦИМА

НАПОМЕНА: Материјал је заснован на ЈАВНИМ изворима и анализи одредби Закона о тајности података и сродних прописа који се баве безбедносним проверама!

Безбедносне сметње су околности или фактори који представљају ризик по безбедност неког лица у контексту приступа тајним подацима, запошљавања на поверљивим позицијама или обављања одређених функција у државним органима и безбедносним структурама.

Процена ризика за лице које је у безбедносној провери представља анализу свих релевантних фактора који могу утицати на безбедност тајних података, институција или система у којима то лице ради или за које треба да добије приступ. Ову процену спроводе надлежни безбедносни органи (нпр. БИА, ВБА, ВОА) у складу са Законом о тајности података и прописима о безбедносним проверама.

У Србији, безбедносне сметње су дефинисане у Закону о тајности података и другим прописима који регулишу безбедносне провере. Оне могу укључивати:

- **Кривичне пресуде** – правоснажна осуда за одређена кривична дела, посебно она која се односе на корупцију, злоупотребу положаја, угрожавање безбедности државе или тероризам.
- **Осуђиваност за прекршаје по Закону о тајности података**
- **Повезаност са страним обавештајним службама** – контакти или сарадња са обавештајним структурама страних држава које могу представљати ризик.
- **Безбедносно ризични контакти** – редовни контакти са лицима или организацијама које су под безбедносним надзором или укључене у активности које угрожавају националну безбедност.
- **Зависност од психоактивних супстанци или алкохола** – што може утицати на способност расуђивања и поузданост у раду са поверљивим информацијама.
- **Финансијски проблеми и дугови** – што може повећати ризик од корупције, уцена или злоупотребе положаја.
- **Нелојалност држави** – активности или ставови који су у супротности са уставним поретком и интересима Републике Србије.
- **Други ризици** – било која околност коју надлежни безбедносни орган процени као опасност по заштиту тајних података или безбедност система.
- **Тешке психијатријске болести које представљају сметњу за рад са тајним подацима** су оне које могу утицати на расуђивање, самоконтролу, поузданост и способност чувања поверљивих информација. У контексту безбедносне провере, процена психичког здравља је кључни фактор у одлучивању о безбедносном сертификату.

БЕЗБЕДНОСНЕ СМЕТЊЕ ЗА ПРИСТУП ТАЈНИМ ПОДАЦИМА

Кључне безбедносне сметње за правна лица:

1. Кривична осуђиваност правног лица

о Кажњен мером забране вршења делатности, односно да му није изречена казна престанка правног лица или мера безбедности забране обављања одређених регистрованих делатности или послова.

2. Неизмиривање пореских обавеза

3. Финансијска нестабилност и дугови

о Велика задуженост, блокирани рачуни, неликвидност или учестали стечајни поступци могу указивати на ризик од корупције, уцена или злоупотребе поверљивих података.
о Непознати или нејасни извори финансирања могу представљати безбедносни ризик.

4. Повезаност са криминалом или корупцијом

о Ако је правно лице или његови власници/руководиоци били предмет истраге или осуде за кривична дела попут корупције, привредног криминала, прања новца или финансирања тероризма.
о Повезаност са криминалним организацијама или рад са компанијама које су под санкцијама.

5. Повезаност са страним безбедносним или обавештајним службама

о Ако постоји ризик да је компанија под контролом или утицајем страних обавештајних структура које могу угрозити националну безбедност.
о Пословање са земљама које имају непријатељски однос према Србији у секторима од значаја за безбедност.

6. Власничка структура и управљачка контрола

о Непрозрачна власничка структура (нпр. офшор компаније са непознатим власницима).
о Ако правно лице контролишу лица којима је већ ускраћен безбедносни сертификат или која представљају безбедносни ризик.

7. Неетичко пословање и кршење прописа

о Учестало кршење закона, злоупотреба положаја, кршење прописа о заштити тајних података.
о Фалсификовање документације, намештање тендера и друге незаконите активности.

8. Недостатак мера заштите тајних података

о Ако правно лице нема одговарајуће мере за заштиту поверљивих информација (нпр. нема безбедносно проверене запослене, нема заштићене комуникационе системе, нема физичко-техничку заштиту просторија).
о Претходна кршења поверљивости или пропусти у заштити тајних података.

БЕЗБЕДНОСНЕ СМЕТЊЕ ЗА ПРИСТУП ТАЈНИМ ПОДАЦИМА

9. Сарадња са непоузданим или ризичним субјектима

- о Ако компанија редовно послује са предузећима која имају историју злоупотреба, корупције или веза са организованим криминалом.
- о Рад са субјектима који су под санкцијама, или са онима којима је већ ускраћен безбедносни сертификат.

10. Нелојалност држави и националној безбедности

- о Ако правно лице учествује у активностима које могу угрозити националну безбедност (нпр. нелегална трговина наоружањем, саботажа, економска шпијунажа).
- о Учешће у активностима које су у супротности са интересима Републике Србије.

Последице постојања безбедносних сметњи:

- Ускраћивање безбедносног сертификата.
- Забрана учешћа у јавним набавкама које укључују тајне податке.
- Ограничење или забрана сарадње са државним институцијама у осетљивим пословима.
- Потенцијална истрага или санкције за кршење безбедносних прописа.

Безбедносна провера правних лица је важан механизам за спречавање злоупотреба, заштиту државних интереса и очување интегритета система националне безбедности.

ЗАКЉУЧАК

Безбедносне сметње могу бити разлог за ускраћивање и губитак безбедносног сертификата, одбијање запослења у осетљивим службама или уклањање са позиција које захтевају висок ниво поверљивости.

КАНЦЕЛАРИЈА САВЕТА ЗА НАЦИОНАЛНУ БЕЗБЕДНОСТ
И ЗАШТИТУ ТАЈНИХ ПОДАТАКА

e-mail: office@nsa.gov.rs, kontakt@nsa.gov.rs

web: www.nsa.gov.rs